

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Ympäristöministeriö pitää strategian tavoitteita ja toimenpidelinjauksia yleisesti kannatettavina. Strategian linjaukset jäävät paikoitellen melko yleisiksi, jonka vuoksi toimenpiteisiin on vaikea ottaa täsmällisemmin kantaa.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että ilmastonmuutos ja luonto on nostettu keskeiseen rooliin strategiassa. Lisäksi erityisesti luvun 5.2. tavoitteet ovat ympäristöministeriön näkökulmasta kannatettavia, mm. tavoite, että kulttuuriperintöalan toimijat ovat vähähiilisen ja kestävän toiminnan tiennäyttäjiä.

Kiertotalouden ydintä on mm. 5.2. luvun analyysi: "Tämä edellyttää kokonaisvaltaista kulttuurista muutosta, joka suuntaa huomion rajattoman talouskasvun ja luonnonvarojen kestäättömän käytön sijaan henkiseen hyvinvointiin." Kiertotalouden periaatteet, joita kulttuuriperinnön vaaliminen lähtökohtaisesti noudattavat, voisivat olla näkyvämminkin esillä strategiakokonaisuudessa.

Kommenttinne lukuun 5.1

-

Kommenttinne lukuun 5.2

Luvun tavoitteet ja toimenpidelinjaukset kuten esim. "Kulttuuriperintöalan politiikkatoimissa ja rahoitusinstrumenteissa otetaan huomioon kestävyuden näkökulmat" ovat kannatettavia.

Kirjausta ”Kulttuuriperintö sisällytetään ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumissuunnitelmiin.” voisi tarkentaa. Koskeeko tämä sekä valtakunnallisia, alueellisia että kuntien suunnitelmia vai erityisesti esimerkiksi konkreettisempia alue- ja kuntatason suunnitelmia?

Rakennustason päästöjen vähentäminen korjaamalla (etenkin energian tuotantotapa) on tärkeä osa ilmastopolitiikkaa, ja voisi tämän vuoksi olla mainittu strategiatekstissä.

Strategiatekstissä huomioidaan luonto ja luontoarvot. Strategiassa olisi hyvä lisäksi tuoda joko tässä luvussa tai muussa sopivassa kohdassa esiin, että luonnossa oleminen, liikkuminen ja virkistäytyminen (myös esim. jokamiehenoikeudet) ovat aina olleet osa tärkeää suomalaista kulttuuria, jonka perinnettä tulee viedä eteenpäin.

Kommenttinne lukuun 5.3

-

Kommenttinne lukuun 5.4

-

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

-

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Ympäristöministeriö kiittää kattavasta strategiasta, jossa eri kytkentöjä on huomioitu ja sanoitettu ansiokkaasti.

Strategia keskittyy tiiviisti kansalliseen kulttuuriperintöön. Kulttuurinen moninaisuus ja Suomeen hiljattain muuttaneiden kulttuuriperintö voisi strategiassa näkyä vahvemmin.

Ympäristöministeriö esittää myös, että ”kestävyys” -käsitteen kanssa oltaisiin strategiatekstissä tarkempia. Mitä kaikkia kestävän kehityksen osa-alueita kestävyydellä strategiassa tarkoitetaan? Kestävän kehityksen osa-alueiden tavoitteet ovat monesti keskenään jännitteisiä ja joskus ristiriitaisiakin. Olisi hyvä sanoittaa selkeämmin, mitä on se ”kestävyys”, jota kulttuuriperintöstrategialla halutaan edistettävän.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Ympäristöministeriö pitää erillisen toimeenpanosuunnitelman laatimista tärkeänä strategian konkretisoimiseksi, uusien ideoiden kehittämiseksi sekä eri osapuolten osallistamiseksi ja vastuuttamiseksi. Strategiatekstissä toimenpidelinjaukset ovat melko yleisellä tasolla eikä vastuutahoja ole nimetty, mikä voi hankaloittaa toteuttamista. Toimeenpanosuunnitelman laatiminen vastaisi tähän haasteeseen.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Strategian valmistelussa on ollut mukana lukuisia organisaatioita ja järjestöjä ja strategian etenemisestä on järjestetty webinaareja. Jatkossa esimerkiksi kulttuuriperinnön ammattilaisista, tutkijoista ja organisaatioiden edustajista voisi koota paneelin, joka ministeriön tai ohjausryhmän tukena työstää toimeenpanosuunnitelmaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi myös selvittää olisiko esimerkiksi verkkosivujen tai sosiaalisen median kautta mahdollista tarjota kulttuuriperintötoimijoille laajemmin mahdollisuutta kertoa omasta panoksestaan kulttuuriperintöstrategian toteuttamiseen.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Ympäristöministeriöllä voi olla rooli erityisesti luvun 5.2. esitetyissä toimenpidelinjauksissa:

- "Keinoja vajaakäytössä olevan rakennuskannan, erityisesti rakennusperintökohteiden, käyttöasteen nostamiseksi ja ylläpidon kehittämiseksi kartoitetaan. "
- "Rakennuksen vähähiilisyden, kiertotalouden ja ominaispiirteet huomioon ottavia korjauskonsepteja olemassa oleville rakennuksille kehitetään."
- "Kulttuuriperintöalalle luodaan mittareita, jotka ilmaisevat toiminnan ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä."
- "Kulttuuriperintöalan toimijat kehittävät osaamistaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja hillintään sekä kiertotalouteen liittyvissä kysymyksissä ja ratkaisuisissa. "

Ympäristöministeriö pyytää opetus- ja kulttuuriministeriötä kiinnittämään huomiota, että Kulttuuriperintöstrategian toimeenpanosuunnitelmalla tulee mahdollisesti olemaan myös merkittävää rajapintaa uuden, mm. ympäristöministeriön rahoittaman luovien alojen ekologisen toimenpideohjelman kanssa, jota Uudenmaan liitto on käynnistämässä. Näitä olisi hyvä jatkossa koordinoida päällekkäisyyden välttämiseksi ja toisaalta symmetrian takaamiseksi. Tämä koskee erityisesti esim. alla olevia strategian kirjauksia:

- "Kulttuuriperintöalan politiikkatoimissa ja rahoitusinstrumenteissa otetaan huomioon kestävyden näkökulmat. "
- "Kulttuuriperintöalan toimijat kehittävät osaamistaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja hillintään sekä kiertotalouteen liittyvissä kysymyksissä ja ratkaisuisissa"

Hämäläinen Hanna
Ympäristöministeriö